

ევროკავშირი
საქართველოსთვის

CENN | Shaping the Future by
Changing Today
N. JANASHIA

მოქალაქეთა მონაწილეობა თვითმმართველობის განხორციელებაში

პუბლიკაცია მომზადებულია ევროკავშირის მხარდაჭერით, პროექტის „საზოგადოების გაძლიერება ინკლუზიური და მწვანე პოსტ-კოვიდ აღდგენისთვის“ ფარგლებში, რომელსაც ახორციელებს CENN, პარტნიორ ორგანიზაციებთან - კონსულტაციებისა და ტრენინგების ცენტრთან (CTC), ქვემო ქართლის მედიასთან (KKM) და პირველ ევროპელთან (FE) ერთად.

მის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია განმახორციელებელი ორგანიზაციები და შესაძლოა, რომ იგი არ გამოხატავდეს ევროკავშირის შეხედულებებს.

სარჩევი

თვითმმართველობის არსი და პრინციპი	3
თვითმმართველობის განხორციელების ალტერნატიული პრინციპები	4
ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებები	5
გადაწყვეტილების მიღების პროცესი.....	9
მოქალაქეთა მონაწილეობის ფორმალური მექანიზმები	11
ადგილობრივი საბიუჯეტო პროცესი	14
მონაწილეობითი ბიუჯეტირება - სამოქალაქო ბიუჯეტი	18
გამოყენებული ლიტერატურა/რესურსები.....	20

→ **თვითმმართველობის არსი და პრინციპი**

თვითმმართველობა მოქალაქეთა თვითორგანიზების ფორმაა, რომლის მეშვეობითაც ერთობლივად წყდება საერთო ინტერესის მქონე საკითხები. მოსახლეობის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს კი აღასრულებს მათ მიერ არჩეული ადგილობრივი ორგანოები (მერი, საკრებულო).

თვითმმართველობის უფლება კონსტიტუციითაა გარანტირებული:

„ადგილობრივი თვითმმართველობა არის საქართველოს მოქალაქეთა უფლება და შესაძლებლობა, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის ფარგლებში, ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების შესაბამისად გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები.“

ადგილობრივი საზოგადოების მიერ საკითხის დამოუკიდებლად გადაწყვეტა უპირველესად ნიშნავს, რომ მოქალაქეებს უფლება აქვთ

- დემოკრატიული გზით აირჩიონ წარმომადგენლები;
- თავად იყვნენ არჩეული წარმომადგენლებად.

ეს უფლება კონსტიტუციითა და კანონითაა გარანტირებული:

„მოქალაქეებს უფლება აქვთ... აირჩიონ თვითმმართველობის ორგანოები და არჩეულ იქნან ამ ორგანოებში, განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, კოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა“

შესაბამისად, კონკრეტული საზღვრების ფარგლებში მცხოვრები მოსახლეობის საერთო ინტერესების აღსრულებას, ამავე საზოგადოების მიერ არჩეული ადგილობრივი ორგანოები ემსახურება.

ადგილობრივი ორგანოების საშუალებით საერთო ინტერესის საკითხების გადაწყვეტა კანონიერების, საჯაროობის, პასუხისმგებლობისა და სხვა პრინციპებს ეფუძნება.

კერძოდ, კანონიერებისა და საჯაროობის პრინციპების დაცვა გულისხმობს მუნიციპალური ორგანოების კანონთან შესაბამისობასა და ადგილობრივი მოსახლეობის სისტემურად ინფორმირებას. თავის მხრივ, ეს ხელს უწყობს მოსახლეობის თვითმმართველობაში მონაწილეობას.

პასუხისმგებლობის პრინციპი გულისხმობს ადგილობრივი საზოგადოების პასუხისმგებლობას თვითმმართველობის უფლების რეალიზებაში, რაც დემოკრატიული საშუალებებით ადგილობრივ ორგანოებს - საკრებულოსა და მერის არჩევით გამოიხატება. არჩეული ორგანოები

კი საზოგადოების წინაშე არიან პასუხისმგებელი და თავიანთ საქმიანობაზე ანგარიშვალდებულები, რაც საზოგადოების მიერ თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობასა და კონტროლს მოითხოვს.

→ თვითმმართველობის განხორციელების ალტერნატიული პრინციპები

თვითმმართველობის უფლების რეალიზაცია დემოკრატიული საშუალებებით - არჩევნების გზით - წარმომადგენლების არჩევით იწყება, თუმცა აქ არ სრულდება.

საზოგადოების უფლებებისა და ინტერესების მაქსიმალური რეალიზებისთვის, გადაწყვეტილების მიღებისა და აღსრულების პროცესში მოქალაქეების აქტიური მონაწილეობაა საჭირო. ამის მთავარი მიზეზი ისაა, რომ ადგილობრივი საკითხები სხვადასხვა დროსა და პირობებში განსხვავებული თავისებურებებით ხასიათდება. მოსახლეობის მიერ არჩეულ წარმომადგენლებს, საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ხშირად, სრულყოფილი ინფორმაცია ან საერთო ნება არ გააჩნიათ. ამდენად, თვითმმართველობაში ადგილობრივი მოსახლეობის მონაწილეობის უმთავრესი მიზანი მათი მოლოდინებისა და მოთხოვნების სათანადოდ გაგებაა, რაც ადგილობრივ საჭიროებებზე მაქსიმალურად მორგებული გადაწყვეტილების მიღების საწინდარია. აღნიშნული კი მხოლოდ საზოგადოებასა და ადგილობრივ ორგანოებს შორის ინფორმაციის გაცვლას არ გულისხმობს.

თვითმმართველობის უფლების ეფექტიანი რეალიზება და ადგილობრივი პოლიტიკის საერთო ინტერესებზე საუკეთესოდ მორგება მაშინ ხდება, როცა საზოგადოების მონაწილეობა მოქალაქეთა ძალაუფლებით ხასიათდება. მონაწილეობის ეს ტიპი კი ადგილობრივი პოლიტიკის გატარებაში ჩართულობის უმაღლესი დონეა. ასეთ დროს ადგილობრივ ორგანოებსა და მოსახლეობას შორის პარტნიორული მექანიზმები მოქმედებს და მოქალაქეებს რეალური ბერკეტები აქვთ გადაწყვეტილების მიღებისა და აღსრულების კონტროლზე.

თუმცა, ჩართულობა შედარებით დაბალი ხარისხისაა, როდესაც მონაწილეობა, საზოგადოებისათვის ინფორმაციის მიწოდება და მათი აზრის მოსმენა(კონსულტაცია) მხოლოდ სიმბოლურია. ჩართულობის ყველაზე დაბალი დონე - მოჩვენებითი მონაწილეობა - სინამდვილეში უმოქმედოა.

გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ასეთი მდგომარეობა უფრო ხშირია. ასეთი მანიპულაციის დროს ადგილობრივ ორგანოებს სხვადასხვა საკონსულტაციო საბჭოებში ან კოლეგიებში მოქალაქეები ფორმალურად შეჰყავთ. ამით კი იქმნება ილუზია, თითქოს გადაწყვეტილების მიღების პროცესი მოქალაქეთა მონაწილეობით მიმდინარეობს. სინამდვილეში, ასეთ პირობებში ადგილობრივი ორგანოები მათთვის სასურველი საზოგადოებრივი აზრის შექმნასა და გავრცელებას ცდილობენ.

მეორე მხრივ, რეალური მონაწილეობის დროს, გადაწყვეტილების მიღების პროცესი უფრო ხანგრძლივი და კომპლექსურია, რაც ადგილობრივი ორგანოებისთვის კონტროლის დაკარგვის რისკებს ქმნის.

თუ თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობა მოჩვენებითია და ადგილობრივი ორგანოების მანიპულირების საშუალებას მიმართავენ, მაშინ ადგილობრივი პოლიტიკა

ადგილობრივ საჭიროებებთან ნაკლებად შესაბამისობაშია. ადგილობრივი ორგანოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილება არ გამოხატავს ადგილობრივი მოსახლეობის საერთო ინტერესებს. ამის მიღწევა კი მხოლოდ ისეთ პირობებშია შესაძლებელი, როცა მონაწილეობის ხარისხი მოქალაქეთა მაქსიმალური ჩართულობით ხასიათდება.

➔ ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებები

ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებები კანონითაა განსაზღვრული, რაც სრული და ექსკლუზიურია. თვითმმართველობა უფლებამოსილია, კანონმდებლობის დაცვით გადაწყვეტილება მიიღოს ყველა იმ საკითხზე, რომლებიც კანონით ხელისუფლების სხვა დონის (ცენტრალური, ავტონომიური) კომპეტენციებს არ განეკუთვნება და, ამავედროულად, არ სცდება კანონით განსაზღვრულ ფარგლებს.

საზოგადოების მიერ დემოკრატიული გზით არჩეული ორგანოები ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხებზე გადაწყვეტილებას კანონით განსაზღვრული უფლებამოსილების შესაბამისად იღებენ. მათ საკუთარი(ექსკლუზიური) უფლებამოსილებები ეწოდება და „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით“ განისაზღვრება.

ტრადიციულად, თვითმმართველობის საკუთარი უფლებამოსილებები კომუნალურ და სოციალურ-კულტურულ საკითხებს და მათ უზრუნველყოფას უკავშირდება. თვითმმართველობის უფლებამოსილებები საერთო ნიშნის მიხედვით შესაძლებელია შემდეგი სახით დავაჯგუფოთ:

- საერთო ადმინისტრაციული სფერო,
- ეკონომიკური განვითარება,
- საფინანსო სფერო,
- ტერიტორიული დაგეგმარება და მშენებლობა,
- ბუნებრივი რესურსები და ქონების მართვა, კეთილმოწყობა/ინფრასტრუქტურა/კომუნალური სერვისები,
- განათლება/კულტურა/სპორტი/დასვენება და სოციალური დაცვა.

მათგან ზოგიერთ სფეროში სერვისების მიწოდება და სხვადასხვა საკითხების გადაწყვეტა სრულად თვითმმართველობის კომპეტენციაა, ზოგიერთი კი - ადგილობრივსა და ცენტრალურ ხელისუფლებებს შორისაა გაყოფილი.

თვითმმართველობის უფლებამოსილებები მოიცავს:

საერთო ადმინისტრაციული:

- ადგილობრივი ორგანოების სტრუქტურის შექმნა და დებულების მიღება
- თანამდებობის პირთა არჩევა, დანიშვნა და გათავისუფლება
- მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ერთეულებად დაყოფა
- მუნიციპალიტეტის სიმბოლოების დადგენა, წოდებებისა და ჯილდოების შემოღება
- გეოგრაფიული ობიექტების სახელდება კანონით დადგენილი წესით
- ინტერმუნიციპალური თანამშრომლობა და ერთობლივი სამსახურების შექმნა

- შეკრებებისა და მანიფესტაციების გამართვასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირება
- ადგილობრივი არქივის წარმოება

ეკონომიკური განვითარება:

- სტრატეგიული განვითარების დოკუმენტების შემუშავება და განხორციელება
- ტურიზმისა და სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერა
- ინვესტიციებისა და ინოვაციების მოზიდვა
- დასაქმების ხელშეწყობი პროგრამების განხორციელება

საფინანსო (ფინკალური) სფერო:

- ბიუჯეტის პროექტის მომზადება, განხილვა და დამტკიცება, ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშის მოსმენა და შეფასება
- საბიუჯეტო სახსრების განკარგვა; ადგილობრივი შესყიდვების განხორციელება
- ქონების გადასახადის განაკვეთის განსაზღვრა ზღვრული ოდენობის ფარგლებში
- ადგილობრივი მოსაკრებლების შემოღება და გაუქმება, მათი განაკვეთების დადგენა ზღვრული ოდენობების ფარგლებში

ტერიტორიული დაგეგმარება და მშენებლობა:

- სივრცის დაგეგმარების გეგმების, გენერალური გეგმებისა და განაშენიანების გეგმების/განაშენიანების დეტალური გეგმების შემუშავება და დამტკიცება
- მშენებლობის ნებართვის გაცემა
- მშენებლობაზე ზედამხედველობის განხორციელება

ბუნებრივი რესურსების, მინათსარგებლობისა და ქონების მართვის სფერო:

- საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა და განკარგვა
- ადგილობრივი მნიშვნელობის ბუნებრივი რესურსების მართვა (წყალი, ტყე, სხვ.)

კეთილმოწყობის, ინფრასტრუქტურისა და კომუნალური სერვისების სფერო:

- ტერიტორიის კეთილმოწყობის, ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და კომუნალური მეურნეობის სფერო
- ქუჩების, პარკების, სკვერებისა და სხვა საჯარო ადგილების დასუფთავება
- ტერიტორიების გამწვანება და მოვლა-პატრონობა
- მუნიციპალური (საყოფაცხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება/გატანა

- წყალმომარაგება და წყალარინება
- გარე განათების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა
- ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების მართვა და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებზე საგზაო მოძრაობის ორგანიზება
- პარკირების ადგილებით უზრუნველყოფა და დგომის/გაჩერების წესების რეგულირება
- მოსახლეობის მუნიციპალური ტრანსპორტით მომსახურების ორგანიზება
- ადმინისტრაციულ საზღვრებში რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის ნებართვის გაცემა
- გარე ვაჭრობის, გამოფენების, ბაზრებისა და ბაზრობების რეგულირება
- გარე რეკლამის განთავსების რეგულირება
- შინაური ცხოველების ყოლის წესების დადგენა და უპატრონო ცხოველებთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტა
- სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა

განათლება, კულტურა, სპორტი და დასვენება:

- ადგილობრივი თვითმყოფადობის, შემოქმედებითი საქმიანობისა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება
- ადგილობრივი მნიშვნელობის კულტურის ძეგლთა მოვლა-შენახვა, რეკონსტრუქცია და რეაბილიტაცია
- ბიბლიოთეკების, საკლუბო დაწესებულებების, კინოთეატრების, მუზეუმების, თეატრების, საგამოფენო დარბაზებისა და სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ობიექტების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და ახალი ობიექტების მშენებლობა

სოციალური სფერო:

- სკოლამდელი და სკოლისგარეშე აღზრდის დაწესებულებების შექმნა და მათი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა
- ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ავტორიზაცია
- ადგილობრივი მნიშვნელობის ობიექტებზე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის, ბავშვებისა და მოხუცებისათვის სათანადო ინფრასტრუქტურის განვითარება, მათ შორის, საჯარო თავშესაფრის ადგილებისა და მუნიციპალური ტრანსპორტის სათანადოდ ადაპტირებისა და აღჭურვის უზრუნველყოფა
- უსახლკაროთა თავშესაფრით უზრუნველყოფა და რეგისტრაცია
- სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით პროგრამების შემუშავება

და სხვა საკითხები, რომლებიც კანონით არ გამოირიცხება თვითმმართველობის უფლებამოსილებიდან და არ განეკუთვნება ცენტრალური ან ავტონომიური რესპუბლიკის კომპეტენციებს. აღნიშნული კი თვითმმართველობის ე.წ. ნებაყოფლობითი უფლებამოსილებაა, რაც საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელების პრინციპებს იზიარებს. შესაბამისად, მის ფარგლებში ადგილობრივი ორგანოების მიერ გაწეული საქმიანობა არ უნდა იყოს კანონით აკრძალული და უნდა ეფუძნებოდეს ეფექტიანობის, საჯაროობის, ღიაობისა და სხვა პრინციპებს. ე.წ. ნებაყოფლობითი უფლებამოსილების ფარგლებში შემუშავებული პროექტები მაქსიმალურად უნდა პასუხობდეს ადგილობრივ საჭიროებებს და მისი მომზადება/განხორციელება მოსახლეობის ინიციატივა უნდა იყოს.

გარდა საკუთარი უფლებამოსილებისა, არსებობს დელეგირებული უფლებამოსილებები, რომლებიც ცენტრალური ან ავტონომიური ხელისუფლების კომპეტენციებს განეკუთვნება, მაგრამ ადგილობრივი ორგანოების მიერ მისი ცალკეული კომპონენტების განხორციელება მეტად ეფექტიანია. ამ ტიპის უფლებამოსილების თვითმმართველობისთვის დელეგირება შეიძლება მხოლოდ კანონისა და ხელშეკრულების საფუძველზე, შესაბამისი ფინანსური და მატერიალური რესურსების გადაცემით, რაც საჭიროა ადგილობრივი ორგანოს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში განსახორციელებელი საქმიანობისთვის. ადგილობრივი ორგანოებისთვის უფლებამოსილების დელეგირებისას აუცილებელი პრინციპია, ადგილობრივ ორგანოებს ადგილობრივ პირობებთან მისადაგებით განხორციელების საშუალება ჰქონდეთ.

ძირითად შემთხვევაში, თვითმმართველობისთვის უფლებამოსილება კანონითაა დელეგირებული, რასაც ადგილობრივი ორგანოები პერმანენტულად ახორციელებენ.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვა:

- გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება
- ცხოველთა ცოფის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია
- საგანმანათლებლო დაწესებულების სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა
- საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში სანიტარიული ნორმების დაცვის ზედამხედველობა
- იმუნო-პროფილაქტიკისათვის მასალების მიღება, შენახვა და განაწილება
- პირველადი ეპიდკვლევის ჩატარების ხელშეწყობა
- ტუბერკულოზის კონტროლი - ახლო კონტაქტების გამოკვლევა, დროული გამოკვლევის ხელშეწყობა, საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება და სხვა საკითხები

ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა:

- სამხედრო აღრიცხვის უზრუნველყოფა
- სამხედრო სავალდებულო სამსახურში გაწვევის ორგანიზება

- წვევამდელის სავალდებულო სამხედრო სამსახურში გაწვევა
- სამობილიზაციო რეზერვისტების აღრიცხვა და გამოძახება

განათლების სფერო:

- ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია
- მოსწავლეთა ტრანსპორტით უზრუნველყოფა

საერთო ადმინისტრაციული სფერო:

- ფიზიკური პირისთვის მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭება, შეწყვეტა, შეჩერება, აღდგენა
- სამოქალაქო აქტების შესახებ კანონით დელეგირებული ფუნქციები

ამდენად, ადგილობრივი ორგანოების საქმიანობა სწორედ საკუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში ადგილობრივი მოსახლეობისთვის საჯარო სერვისების მიწოდებასა და მის წინაშე არსებული პრობლემების გადაწყვეტას გულისხმობს, რაც, უმთავრესად, ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესებთან შესაბამისობაში უნდა იყოს და სწორედ მათ საჭიროებებს მაქსიმალურად ერგებოდეს. თავად ადგილობრივი ორგანოები კი უფლებამოსილების განხორციელებისთვის საჭირო რესურსებით უნდა იყოს უზრუნველყოფილი, რომელთან ისინი ეფექტიანად და გამჭვირვალედ უნდა იყენებდნენ.

➔ გადაწყვეტილების მიღების პროცესი

საჯარო მმართველობაში გადაწყვეტილების მიღების პროცესი რამდენიმე ეტაპს მოიცავს. ადგილობრივი ორგანოების მიერ საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელება საჯარო მმართველობის ნაწილია, რაც კანონიერების, ეფექტიანობის, ღიაობის, გამჭვირვალობისა და პასუხისმგებლობის პრინციპებს ეფუძნება. ამდენად, ადგილობრივი ორგანოების გადაწყვეტილება ხარჯვისა და მომსახურების ეფექტიანობის გათვალისწინებით უნდა იქნეს მიღებული. ნებისმიერ საჯარო დაწესებულების მსგავსად, ადგილობრივი ორგანოებიც ვალდებული არიან, იხელმძღვანელონ საჯარო მმართველობის საუკეთესო პრინციპებით.

ადგილობრივ დონეზე, თვითმმართველობის კომპეტენციების ფარგლებში, გადაწყვეტილების მიღების პროცესი უშუალოდ ადგილობრივი ორგანოების ან მოსახლეობის ინიციატივით საკითხის დღის წესრიგად ჩამოყალიბებით იწყება. ერთი კონკრეტული გადაწყვეტილების პროცესი კი მიღებული შედეგების შეფასებით სრულდება. აღნიშნული პროცესი ეტაპობრივია, სადაც დღის წესრიგის შექმნის მომდევნო ეტაპებია: ალტერნატივების განხილვა, გადაწყვეტილების პროექტის მომზადება, გადაწყვეტილების პროექტის საჯარო განხილვა, გადაწყვეტილების მიღება, განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება.

დღის წესრიგში შეტანა - ადგილობრივი ორგანოების კომპეტენციაში შემავალი საკითხის დღის წესრიგად ჩამოყალიბება უმეტესწილად, უშუალოდ ამ ორგანოების ინიციატივით ან კანონისმიერი ვალდებულებიდან გამომდინარეობს. რიგ შემთხვევაში ეს უშუალოდ მოსახლეობის ინიციატივაა, რისთვისაც არსებობს სამართლებრივი გარანტიები, რომლებიც ადგილობრივ საზოგადოებას შესაძლებლობას აძლევს, ესა თუ ის საკითხი დღის წესრიგი გახადონ.

ალტერნატივების განხილვა - ნებისმიერი საკითხის გადაწყვეტა ალტერნატივების შემუშავებასა და განხილვას მოითხოვს, რათა ადგილობრივი ორგანოს მიერ გატარებული ღონისძიება მაღალი ხარისხის იყოს. ამ პროცესში ადგილობრივი საზოგადოების ჩართვა მნიშვნელოვანია, რამდენადაც მეტი შესაძლო გადაწყვეტაა წარმოდგენილი და მათში ადგილობრივი ინტერესები უფრო მეტად იკვეთება.

გადაწყვეტილების პროექტის მომზადება - ეს ეტაპი შერჩეული ალტერნატივის პროექტირებას გულისხმობს, რასაც ნებისმიერი გადაწყვეტილება საჭიროებს. უშუალოდ შერჩეული ალტერნატივის პროექტირებაში მთავარი როლი ადგილობრივი ორგანოების ბიუროკრატიულ აპარატს აქვს, რადგან ისინი სათანადო პროფესიულ ცოდნასა და ექსპერტიზას ფლობენ. შესაბამისად, აღნიშნულ ეტაპზე მოქალაქეთა მონაწილეობის აუცილებლობა არ არსებობს.

გადაწყვეტილების პროექტის განხილვა - აღნიშნულ ეტაპზე გადაწყვეტილების პროექტი საჯაროდ განიხილება, შესაბამისად, მნიშვნელოვანია საზოგადოების მონაწილეობა და საკუთარი მოსაზრებებისა თუ შენიშვნების გაზიარება. ამ ეტაპზე საჯარო მმართველობის პრინციპი - საჯაროობა - მაქსიმალურად უნდა იქნეს დაცული და ადგილობრივ მოსახლეობას უნდა ჰქონდეს საკუთარი შენიშვნებისა და მოსაზრების შეუფერხებლად გამოთქმის შესაძლებლობა.

გადაწყვეტილების მიღება - ამა თუ იმ საკითხზე გადაწყვეტილებას იღებს შესაბამისი პირი/ორგანო. თუმცა, გადაწყვეტილების მიმღებმა პირმა ამ უკანასკნელის განხორციელებამდე, შეიძლება, კონსულტაციები გამართოს სათანადო ჯგუფებთან. თუკი გადაწყვეტილების მიღება კოლეგიალურად ხდება, მაშინ უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს მისი საჭაროობა.

განხორციელება - ეს ეტაპი მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებას გულისხმობს, სადაც შესაძლებელია უშუალოდ მოქალაქეების საკუთარი რესურსებით ჩართვა ან სათანადო რესურსების მოზიდვა.

მონიტორინგი - გულისხმობს უშუალოდ განხორციელების პარალელურ ეტაპს. ამით ადგილობრივ ორგანოებზე მეტად მოსახლეობაა დაინტერესებული, მისი მონაწილეობა კი კრიტიკულად მნიშვნელოვანია. უმეტესად, მონიტორინგის ეტაპზე ჩართულობა ადგილობრივი ორგანოების მიერ მომზადებული ანგარიშების გაცნობითა და განხილვაში მონაწილეობით შემოიფარგლება. რიგ შემთხვევებში, მონიტორინგი შეიძლება უშუალოდ ადგილობრივი საზოგადოებრივი გაერთიანებების მიერ განხორციელდეს.

შეფასება - ბოლო ეტაპია, რომლის დროსაც მნიშვნელოვანია, სრული პროცესის განმავლობაში გამოვლენილი თითოეული ნაკლოვანების გაანალიზება. ამ პროცესშიც არანაკლებ მნიშვნელოვანია მოსახლეობის შეფასება, რაც ხშირ შემთხვევაში ახალი დღის წესრიგის შექმნის საფუძველი ხდება. ახალი საკითხის გადაჭრის გზები კი წინა გადაწყვეტილების შედეგების სათანადო ანალიზის შედეგად, უფრო ეფექტიანად შეიძლება დაიგეგმოს.

ამდენად, ადგილობრივი ორგანოების მიერ საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში განხორციელებული მმართველობის თითქმის ყველა ეტაპზე არის შესაძლებელი და აუცილებელი საზოგადოების მონაწილეობა, რაც თვითმმართველობის ეფექტიანი განხორციელების საფუძველია. საზოგადოების მონაწილეობით მიღებული გადაწყვეტილება კი უფრო მეტად შეესაბამება საზოგადოების ინტერესებს, რაც თვითმმართველობის უმთავრესი იდეაა.

➔ მოქალაქეთა მონაწილეობის ფორმალური მექანიზმები

ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობა ფორმალური და არაფორმალური მექანიზმებით განისაზღვრება. თავის მხრივ, მონაწილეობის სურვილი და ინტერესი მოქალაქეს მაშინ უჩნდება, როდესაც ხედავს, რომ ადგილობრივ ორგანოებს საზოგადოებრივი სერვისების მიწოდება რეალურად შეუძლიათ. ასეთი გარემოება კი მოქალაქეთა ფორმალური მექანიზმების გამოყენების საფუძველი ხდება.

თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობის ფორმალური მექანიზმების არსებობას განაპირობებს შემდეგი ფაქტორები:

- მოქალაქეების ინფორმირებულობა,
- გადაწყვეტილებაზე გავლენის მოხდენის უნარი
- აღსრულების პროცესში მიღებული გადაწყვეტილების გაკონტროლების ბერკეტი.

ამ ტიპის მექანიზმები საკანონმდებლო ნორმებითაა განსაზღვრული და ადგილობრივი ორგანოები ვალდებული არიან, თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობისთვის შესაბამისი ორგანიზაციული და მატერიალურ-ტექნიკური პირობები შექმნან.

მეორე მხრივ, ნებისმიერ პირს შეუზღუდავი უფლება აქვს, ისარგებლოს მონაწილეობის უფლებითა და გამოიყენოს ამისათვის საჭირო მექანიზმები. აღსანიშნავია, რომ ფორმალური მექანიზმები ყველათვის თანაბრად ეფექტიანი და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს.

თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის სამართლებრივი (ფორმალური) ფორმები შესაძლოა, სამ ჯგუფად დაიყოს:

- ინფორმირება,
- გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის შესაძლებლობა,
- მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებაზე კონტროლის შესაძლებლობა.

სამივე ჯგუფი ერთმანეთთანაა დაკავშირებული, ამდენად, სრულყოფილი მონაწილეობისთვის სამივე კომპონენტის კომპლექსური გამოყენებაა საჭირო. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობა ვერ შედგება და ვერ დააკმაყოფილებს შესაბამისს ხარისხს.

ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობის კანონით განსაზღვრული ფორმებია:

დასახლების საერთო კრება:

- დასახლების საერთო კრება არის სოფლის/დაბის/ქალაქის მოსახლეობის თვით-ორგანიზაციისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის ფორმა, რაც მოქალაქეებს აძლევს შესაძლებლობას, შეიკრიბონ და განიხილონ საკუთარ დასახლებაში არსებული პრობლემები და მოახდინონ მათი ინიცირება მუნიციპალიტეტის ორგანოების წინაშე;
- საერთო კრების წევრია შესაბამის დასახლებაში რეგისტრირებული ამომრჩეველი;
- საერთო კრებაში სათათბირო ხმის უფლებით მონაწილეობის უფლება აქვთ აგრეთვე შესაბამისი დასახლების ტერიტორიაზე არსებული უძრავი ქონების მესაკუთრეს და ამ დასახლებაში მცხოვრებ სხვა სრულწლოვან პირს;
- საერთო კრებას აქვს უფლებამოსილება, თავისი საქმიანობის წარმართვის მიზნით, აირჩიოს “საერთო კრების რჩეული”;
- საერთო კრებას აქვს უფლებამოსილება, განიხილოს დასახლების მცხოვრებთათვის მნიშვნელოვანი საკითხები და მუნიციპალიტეტს წარუდგინოს წინადადებები;
- დასახლების საერთო კრების მოწვევის უფლება აქვს:
 1. შესაბამის დასახლებაში რეგისტრირებულ ამომრჩეველთა არანაკლებ 5%-ს;
 2. მუნიციპალიტეტის მერს - საკუთარი ინიციატივით ან საკრებულოს შუამდგომლობით;
 3. საერთო კრების რჩეულს.
- საერთო კრებაზე დგება საერთო კრების ოქმი, სადაც შეტანილ უნდა იქნეს შემდეგი ინფორმაცია: საერთო კრების გამართვის თარიღი და ადგილი, ოქმის ნომერი, საერთო კრების მიერ განხილული საკითხ(ებ)ი და მიღებული გადაწყვეტილებ(ებ)ი ა, საერთო კრებაზე დამსწრე საერთო კრების წევრთა რაოდენობა;

- საერთო კრება უფლებამოსილია, თუ მას ესწრება საერთო კრების წევრთა არანაკლებ 20%-ისა.

პეტიცია:

- პეტიციის წარდგენის უფლება აქვს რეგისტრირებულ ამომრჩეველთა არანაკლებ 1%-ს ან საერთო კრებას;
- პეტიცია იწერება და შეაქვთ საკრებულოს თავმჯდომარის სახელზე;
- პეტიციით შეიძლება ინიცირებულ იქნეს სამართლებრივი აქტის პროექტი, სამართლებრივი აქტის შემუშავებისთვის წინადადება ან პრინციპები და საერთო მნიშვნელობის პრობლემის საკრებულოს მიერ შესწავლის/განხილვის/გადაწყვეტის მოთხოვნა;
- საკრებულო ვალდებულია, პეტიციის წესით შემოტანილი პროექტი რეგისტრაციიდან ერთი თვის ვადაში განიხილოს საკრებულოს სხდომაზე.

სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭო:

- მერიის კოლეგიური სათათბირო ორგანო, რომელიც იკრიბება სამ თვეში ერთხელ მაინც;
- საბჭოს შემადგენლობაში შედიან სამეწარმეო და არასამეწარმეო იურიდიული პირებისა და მოსახლეობის წარმომადგენლები;
- მერი ვალდებულია, საბჭოს წარუდგინოს ბიუჯეტის პროექტი, სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტები, ინფრასტრუქტურული და სოციალური პროექტები;
- თავად საბჭო უფლებამოსილია, გარდა სავალდებულო საკითხებისა, საკუთარი ინიციატივით განიხილოს ნებისმიერი სხვა საკითხი;
- მერი წელიწადში ერთხელ უნდა წარდგეს საბჭოს წინაშე გაწეული საქმიანობის შესახებ ანგარიშით.

გაწეული საქმიანობის შესახებ ანგარიშის მოსმენა

- მერი და საკრებულოს წევრი ვალდებული არიან, წელიწადში ერთხელ მაინც, არაუგვიანეს 1 ნოემბრისა, მოაწყონ საჯარო შეხვედრები ამომრჩეველებთან და წარუდგინონ გაწეული მუშაობის ანგარიში, ანგარიშის განხილვისას კი უპასუხონ ამომრჩეველთა მიერ დასმულ შეკითხვებს;
- ამომრჩეველს უფლება აქვს, შეუზღუდავად დაესწროს მერისა და საკრებულოს წევრის საჯარო ანგარიშების განხილვას;
- ადგილობრივი ორგანოები ვალდებული არიან, უზრუნველყონ მერისა და საკრებულოს წევრის მიერ წარდგენილი ანგარიშის გამოქვეყნება.

გარდა ჩამოთვლილი ფორმებისა, საკრებულოს შეუძლია, შემოიღოს მონაწილეობის დამატებითი მექანიზმები. პრაქტიკაში ასეთი შეიძლება იყოს ე.წ. ღია კარის სხდომები, გასვლითი

სხდომები, ამა თუ იმ საკითხზე საზოგადოებრივი აზრის შესწავლა და სხვა საშუალებები. ხოლო თვითმმართველობის განხორციელებაში დამხმარე ინსტიტუციები შეიძლება იყოს საზოგადოებრივი დარბაზები, საკრებულოს საკონსულტაციო საბჭოები და ა.შ.

თვითმმართველობის განხორციელებაში მოქალაქეების მონაწილეობის მაღალ ხარისხს მათი ინფორმირებულობა განაპირობებს. ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა კი კანონითაა გარანტირებული. ერთი მხრივ, ადგილობრივ ორგანოებს ვალდებულება აქვთ რეგულარულად გამოაქვეყნონ საჯარო ინფორმაცია, მეორე მხრივ, ნებისმიერ პირს უფლება აქვს მოითხოვოს სხვადასხვა სახის საჯარო ინფორმაცია, რაც ასევე კანონით რეგულირდება.

➔ ადგილობრივი საბიუჯეტო პროცესი

ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთ-ერთი ძირითადი პოლიტიკის დოკუმენტი ბიუჯეტია, რომელიც ერთწლიან პერიოდში ადგილობრივი ორგანოების მიერ მიღებულ და მისაღებ გადაწყვეტილებებს, ხარჯებს და მოსალოდნელ შედეგებს ასახავს.

ადგილობრივი ორგანოები დამოუკიდებლად წარმართავენ საბიუჯეტო პროცესს, რაც სხვა დონის ხელისუფლებისგან ჩაურევლობას გულისხმობს. თავის მხრივ, საბიუჯეტო პროცესი ორწლიან ციკლს მოიცავს. კერძოდ, ეს პროცესი მომდევნო წლის ბიუჯეტის დაგეგმვასა და დამტკიცებას გულისხმობს, პარალელურად კი - მიმდინარე წლის დამტკიცებული ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას. ამდენად, ადგილობრივი ორგანოების საქმიანობის ნებისმიერი პერიოდი საბიუჯეტო პროცესს ემთხვევა. შესაბამისად, თვითმმართველობის განხორციელების მიზნით, ამ პროცესში მოსახლეობის მონაწილეობა მნიშვნელოვანია. არსებული სამართლებრივი მექანიზმების გათვალისწინებით, ნებისმიერ მოქალაქეს აქვს შესაძლებლობა, ჩაერთოს ბიუჯეტის დაგეგმვის, დამტკიცების, შესრულებისა და ანგარიშგების ეტაპებზე.

ადგილობრივი საბიუჯეტო პროცესი პრიორიტეტების დოკუმენტის მომზადებით, მარტიდან იწყება. სწორედ, ამ დოკუმენტს ეფუძნება მომდევნო წლის ბიუჯეტის პროექტი. პრიორიტეტების დოკუმენტი თვითმმართველი ერთეულის განვითარების ძირითადი გეგმაა, რაც საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებს მოიცავს.

დოკუმენტის სახელიდან გამომდინარე ცხადია, რომ დოკუმენტი ადგილობრივ საჭიროებებზე მორგებული პრიორიტეტებისა და მათი განხორციელების გზებისგან შედგება. ამდენად, თვითმმართველობის განხორციელებაში მოსახლეობის მონაწილეობა კრიტიკულად მნიშვნელოვანი სწორედ ამ ეტაპზეა. ამისთვის კი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საზოგადოებრივი აზრის შესწავლის საშუალებები, მოქალაქეებისგან წინადადების მიღების ინსტრუმენტები, საჯარო შეხვედრების გამართვა და სხვა მექანიზმები.

თუმცა მონაწილეობით მომზადებული პრიორიტეტების დოკუმენტი მხოლოდ ადგილობრივი ორგანოების პასუხისმგებლობა არ არის. დოკუმენტის მომზადების პასუხისმგებლობა ადგილობრივ მოსახლეობასაც აქვს, რათა მათი საჭიროებები მაქსიმალურად იყოს გათვალისწინებული.

მომდევნო წლის ბიუჯეტის პროექტისა და პრიორიტეტების დოკუმენტის საკრებულოსთვის წარდგენის შემდეგ იწყება მისი საჯარო განხილვა. ამისათვის საკრებულო ატარებს საჯარო შეხვედრებს, სადაც მოსახლეობას გააცნობს ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებულ

პროგრამებსა და ქვეპროგრამებს, მოსახლეობისგან ისმენს შენიშვნებსა და მოსაზრებებს. საბოლოოდ, საკრებულოს მიერ მომზადებული შენიშვნები უნდა ეფუძნებოდეს მოსახლეობასთან საჯაროდ განხილვის შედეგებს. თუმცა, დაინტერესებულ პირებს ან ჯგუფებს უშუალოდ განხილვაში მონაწილეობის გარეშე შეუძლიათ საკრებულოსთვის საკუთარი მოსაზრებების მიწოდება. საბიუჯეტო პროცესის ეს ეტაპი კი იწყება არაუგვიანეს 15 ნოემბრისა და გრძელდება 20 ნოემბრამდე. ეს ის პერიოდია, როცა თვითმმართველობის განხორციელების მიზნით, საბიუჯეტო პროცესი მოსახლეობის აქტიურ მონაწილეობას მოითხოვს, რათა მომდევნო წლის ბიუჯეტის პროგრამებში უფრო უკეთ აისახოს ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესები.

საჯაროდ განსახილველი ბიუჯეტის პროექტი, მინიმუმ, უნდა შეიცავდეს:

- შემოსულობებს (წყაროებს), ხარჯებს (მ.შ. შრომის ანაზღაურება), არაფინანსური და ფინანსური აქტივების ცვლილებას, ნაშთის ცვლილებას, პროგრამებისა და ქვეპროგრამების საბიუჯეტო ასიგნებებს;
- ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციურ კლასიფიკაციას;
- ბიუჯეტის პროფიციტის ან დეფიციტის მოცულობას;
- სარეზერვო ფონდის მოცულობას;
- დონორების მიერ გამოყოფილი მიზნობრივი კრედიტებითა და გრანტებით დაფინანსებულ პროექტებს;
- პრიორიტეტებს, რომელთა ფარგლებშიც საბიუჯეტო ორგანიზაციები ბიუჯეტის დაფინანსებით ახორციელებენ პროგრამებს /ქვეპროგრამებს, მათ აღწერასა და მიზნებს.

გარდა ამ ჩამონათვალისა, ბიუჯეტის პროექტთან ერთად საკრებულოს განსახილველად წარედგინება პრიორიტეტების დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს მუნიციპალიტეტის საშუალოვადიანი განვითარების ხედვასა და სამოქმედო გეგმას. უშუალოდ ბიუჯეტის პროექტის თანდართული დოკუმენტი კი - განმარტებით ბარათსა და მიმდინარე წლის ბიუჯეტის შესრულების შესახებ მოკლე ინფორმაციას.

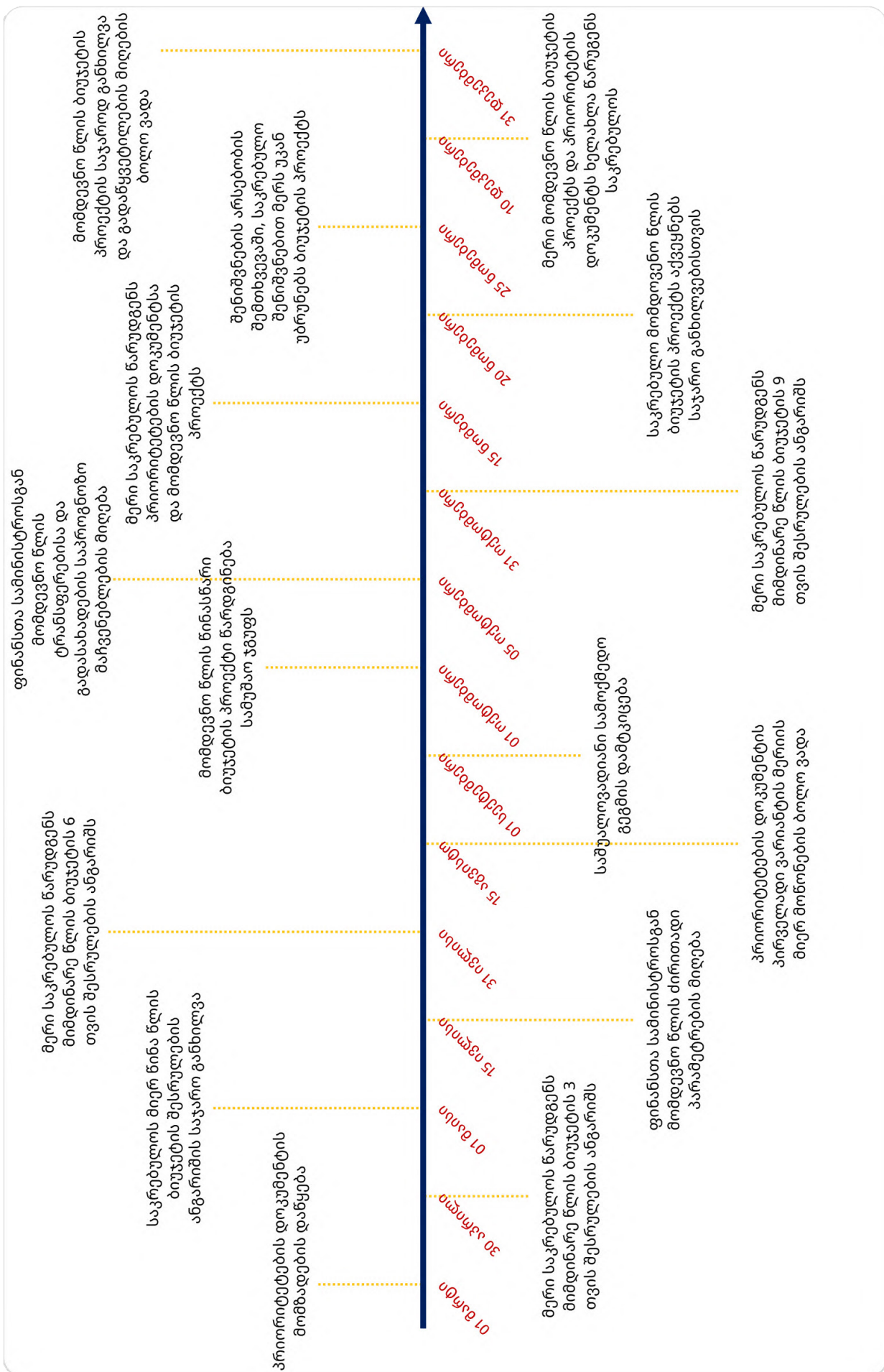
ადგილობრივ საბიუჯეტო პროცესში მოსახლეობის თანამონაწილეობა არა მხოლოდ მომდევნო წლის ბიუჯეტის დაგეგმვის დროს, არამედ მიმდინარე წლის დამტკიცებული მთავარი საფინანსო დოკუმენტის შესრულებაშიც აუცილებელია. ყოველი კვარტლის დასრულებიდან არაუგვიანეს ერთ თვეში საკრებულოს წარედგინება მიმდინარე წლის ბიუჯეტის შესრულების ანგარიში, ხოლო საბიუჯეტო წლის (31 დეკემბერი) დასრულებიდან არაუგვიანეს ორ თვეში მერი საკრებულოს წარუდგენს გასული წლის ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს, რასაც ეს უკანასკნელი საჯაროდ განხილავს. განხილვის შემდეგ კი, არაუგვიანეს 1 მაისამდე, იღებს გადაწყვეტილებას მოწონების ან არმოწონების შესახებ.

ადგილობრივი ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში და მისი საჯაროდ განხილვა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია, რაც ადგილობრივი ორგანოების ანგარიშვალდებულებას ზრდის და მოსახლეობას მათი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციას აწვდის. ეს კი მოქალაქეების მიერ ადგილობრივი საკითხების გადაჭრის პროცესის მონიტორინგის ერთ-ერთი საშუალებაა.

ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში. მინიმუმ უნდა შეიცავდეს:

- გეგმასთან მიმართებით შემოსულობებისა და გადასახდელების შესრულების შესახებ ინფორმაციას;
- წლის დასაწყისში და ბოლოს არსებულ საბიუჯეტო ნაშთსა და 30%-ზე მეტი გადახრების განმარტებებს;
- სარეზერვო და წინა წლის დავალიანებების დაფარვის ფონდებიდან თანხების გამოყოფის შესახებ ინფორმაციას;
- დასახული პრიორიტეტების ფარგლებში განხორციელებული პროგრამების/ქვეპროგრამების აღწერასა და მიღწეულ შედეგებს;
- კერძო სამართლის იურიდიული პირების საბიუჯეტო მაჩვენებლების შესრულებას.

აღნიშნული ჩამონათვალი წარმოადგენს კანონით განსაზღვრულ სავალდებულო ინფორმაციას, რასაც ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში უნდა შეიცავდეს. თუმცა, ეს არ გამოორიცხავს იმას, რომ ანგარიშის დოკუმენტი დამატებით, შესრულების შესახებ მეტად დეტალურ ინფორმაციას აწვდიდეს დაინტერესებულ პირებს, რათა ადგილობრივი საზოგადოებისათვის უფრო მეტი ინფორმაცია იყოს ხელმისაწვდომი განხორციელებული საქმიანობის, დანახარჯებისა და მიღებული შედეგების შესახებ.

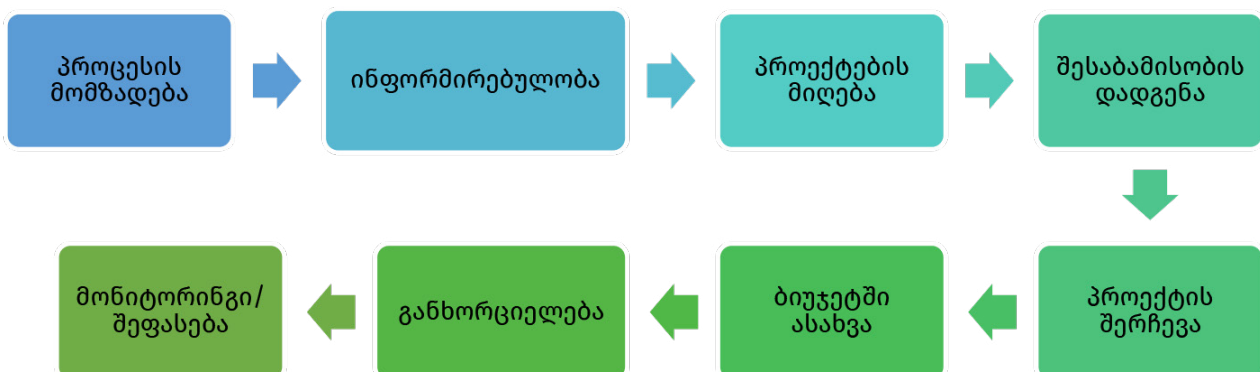

→ მონაწილეობითი ბიუჯეტირება - სამოქალაქო ბიუჯეტი

თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობის ერთ-ერთი თანამედროვე მექანიზმი მონაწილეობითი ბიუჯეტირებაა, რასაც ხშირად სამოქალაქო ბიუჯეტს უწოდებენ. ეს მექანიზმი მონაწილეობითი დემოკრატიის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მოდელია, რომლის მიზანი, პირველ რიგში, ტრადიციული მიდგომის საპირისპიროდ, საჯარო პოლიტიკაში საზოგადოების აქტიური როლის გაძლიერებაა. მონაწილეობითი ბიუჯეტირების პირობებში ადგილობრივი ორგანოები მოქალაქეებს შესაძლებლობას აძლევენ, განსაზღვრონ მათთვის პრიორიტეტული საკითხები და ჩაერთონ ადგილობრივი ბიუჯეტის გარკვეული ნაწილის ხარჯვის პროცესში პროექტების შემუშავების გზით. ეს კი გულისხმობს ადგილობრივ ბიუჯეტში სამოქალაქო ბიუჯეტირებისთვის შესაბამისი თანხების გამოყოფას, რომლის ხარჯვა მოქალაქეების მიერ მომზადებული პროექტების დაფინანსებით განხორციელდება.

თავის მხრივ, მონაწილეობითი ბიუჯეტირების მოდელი ტერიტორიულ (მაგ.: ქუჩა, უბანი, დასახლება) ან თემატურ (მაგ.: ტრანსპორტი, გარემოს დაცვა, განათლება) მახასიათებლებს ეფუძნება. თუმცა, მოქალაქეების მიერ მომზადებული პროექტების კრიტერიუმების შემუშავება შეიძლება ორივე ზემოხსენებულ მახასიათებელს აერთიანებდეს. აქვე აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ორგანოების მიერ კრიტერიუმების მომზადებისას მნიშვნელოვანია ადგილობრივი საზოგადოების მონაწილეობა.

თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობის ფორმა - სამოქალაქო ბიუჯეტირება - ამ უკანასკნელის რეგლამენტირებას და მკაფიო კრიტერიუმების არსებობას მოითხოვს, რომლის მიზანი ეფექტიანობის, საჯაროობის, გამჭვირვალობისა და სამართლიანი განაწილების პრინციპის უზრუნველყოფა უნდა იყოს. უშუალოდ მონაწილეობითი ბიუჯეტირება რამდენიმე ეტაპს მოიცავს.

პროცესის მომზადება - იმისათვის, რომ ადგილობრივი ორგანოების მიერ მონაწილეობითი ბიუჯეტირების მექანიზმი დაინერგოს, საჭიროა სათანადო მომზადება; კერძოდ აუცილებელია: საჭიროებების იდენტიფიცირება, კრიტერიუმების მომზადება, სათანადო ფონდის განსაზღვრა, შესარჩევი კომისიის დაკომპლექტება და გადაწყვეტილების მიღების წესის დადგენა.

ინფორმირებულობა - ეს ეტაპი მოქალაქეებისათვის სამოქალაქო ბიუჯეტირების შესახებ სათანადო ინფორმაციის მიწოდებას გულისხმობს. რაც უფრო მეტი მოქალაქეა ინფორმირებული ამ უკანასკნელის შესახებ, მით უფრო მეტი პროექტის მიღებაა მოსალოდნელი. ეს

კი ზრდის სამოქალაქო ბიუჯეტისთვის გამოყოფილი ფონდის ხარჯვის ეფექტიანობას. ამდენად, ინფორმირებულობის ეტაპი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია თვითმმართველობის განხორციელებაში მონაწილეობის მისაღწევად.

პროექტების მიღება - გულისხმობს ადგილობრივი ორგანოების მიერ მოქალაქეების მომზადებული საპროექტო განაცხადების მიღებას.

შესაბამისობის დადგენა - აღნიშნულ ეტაპზე ხორციელდება მიღებული პროექტების დადგენილ კრიტერიუმებსა და სხვა პირობებთან შესაბამისობის დადგენა. ეს უკანასკნელი კი ადგილობრივი ორგანოების ბიუროკრატიული აპარატის მიერ ხორციელდება.

პროექტის შერჩევა - ბიუროკრატიული აპარატის მიერ შესაბამისობის დადგენის შემდეგი ეტაპი უშუალოდ პროექტის შერჩევაა. წარმოდგენილი პროექტების შერჩევა კი, ძირითადად, კომისიების ან საბჭოების მიერ ხდება, რომელთა გადაწყვეტილება კოლეგიურობისა და საჯაროობის პრინციპს უნდა ეფუძნებოდეს.

ბიუჯეტში ასახვა - შერჩეული პროექტი ადგილობრივ ბიუჯეტში ასახვას საჭიროებს. შესაბამისად, პროექტის ხარჯები მთავარ ფინანსურ დოკუმენტში, ხოლო უშუალოდ პროექტის კომპონენტები პროგრამულ ნაწილში აისახება.

განხორციელება - პროექტის ბიუჯეტში ასახვისა და დამტკიცების შემდეგ უშუალოდ მისი განხორციელება - აღსრულება იწყება, რომელსაც ადგილობრივი ორგანოები ახორციელებენ.

მონიტორინგი/შეფასება - ეს ეტაპი მოიცავს პროექტის განხორციელების პერიოდში მონიტორინგს, შემდეგ კი - შეფასებას. აღნიშნულ ეტაპზე ჩართულები არიან როგორც ადგილობრივი ორგანოების წარმომადგენლები, ისე პროექტის ავტორები.

თანამონაწილეობითი ბიუჯეტირების პროცესი საბიუჯეტო პროცესის ნაწილია, რომელიც პარალელურად ხორციელდება და ადგილობრივი ბიუჯეტის დაგეგმვასა, დამტკიცებასა და შესრულების პერიოდს მოიცავს.

→ გამოყენებული ლიტერატურა

ნორმატიული აქტები:

- საქართველოს კონსტიტუცია
- ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი
- საბიუჯეტო კოდექსი
- ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი

პუბლიკაციები:

- ო. მელქაძე და ზ. ეზუგბაია (2002). მუნიციპალური სამართალი. მსოფლიო პარლამენტარიზმის კვლევითი ცენტრი, გამომცემლობა „ფავორიტი“, ISBN 99928-69-10-0.
- ა. სვანიშვილი (2016). ტერიტორიული საზოგადოებრივი თვითმმართველობის მნიშვნელობა და როლი ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემაში. საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი, სადოქტორო დისერტაცია.
- შერი პ. არნშტეინ (1969). სამოქალაქო მონაწილეობის კიბე. თარგმანი: გიორგი კევლიშვილი, გამოქვეყნება: ურბან რეაქტორი.
- ი. ურუშაძე (2014). ადგილობრივ თვითმმართველობაში მოქალაქეთა ჩართულობის სახელმძღვანელო. დემოკრატიული მმართველობა საქართველოში (G3) პროგრამა, USAID.
- დ. ყიფიანი (2018). მონაწილეობითი ბიუჯეტირება - საერთაშორისო გამოცდილება და საქართველოში დანერგვის პრაქტიკის კვლევა. სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტი.

მოქალაქეთა
მონაწილეობა
თვითმმართველობის
განხორციელებაში